

Viewpoint Van Bergen

Zeus

Europa was een meisje dat door de Griekse oppergod Zeus werd ontvoerd en verkracht. Het gevolg was de geboorte van de Kretenzische koning Minos, de stamvader van de oudste beschaving van het naar dat meisje genoemde werelddeel. Geen wonder dat de landen van Europa, inclusief die van de Europese Unie (EU), een heel wat indrukwekkender cv van militaire tegenwerking dan samenwerking kunnen overleggen. Des te meer reden om heel blij te worden van militaire samenwerking van landen van de EU. Maar waarom zouden juist zij tot samenwerking besluiten? Waarom zou Nederland wel militair met Finland samenwerken, maar niet met Noorwegen; een land dat aan iedere definitie van 'Europa' voldoet, maar geen lid is van de EU waardoor op de landkaart van de unie Scandinavië nogal lullig oogt. De reden zou zijn dat de EU een aantal waarden en normen omarmt, zoals democratie en vrijheid van meningsuiting – die overigens ook Noorwegen en Zwitserland kenmerken. Het is echter zeer de vraag of die met militair geweld zijn hoog te houden. Dat ze nauwelijks op die wijze zijn te exporteren, hebben de afgelopen decennia genoegzaam geleerd, met vele gevallen van *peace enforcing frustration* bij veteranen tot gevolg.

Dat ook de EU ervan doordrongen lijkt dat inmenging in, laat staan het beginnen van, een oorlog niet altijd tot een betere en veiligere wereld leidt, blijkt wel uit de soorten samenwerking die het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid formuleerde, zoals 'conflictpreventie', 'crisisbeheersing', 'ontwapening' en 'stabilisering'. Dat klinkt allemaal weinig martiaal en ademt de sfeer van de te verdedigen levensaad. Maar als we naar de lidstaten kijken, wordt het toch lastig om de 'verlichtingsidealen' als argument te gebruiken, al is dat wel wat juist een 'Nederlandse Marokkaan' als schrijver Said El Haji doet. Door de Europese democratische

Foto: Birgit de Roij

Dr. Leo van Bergen is geboren midden in het non-militaire jaar 1959. Desondanks heeft het thema 'oorlog' altijd zijn historische belangstelling gehad, waarbij zijn aandacht vooral uitgaat naar de medische gevolgen. Op dat terrein wordt hij internationaal als autoriteit erkend. Hij schreef *Zacht en eervol*, over het lijden en sterven in de Eerste Wereldoorlog.

**Zijn democratie
en vrijheid van
meningsuiting met
militair geweld hoog
te houden?**

staatsvorm en de er heersende vrijheid van meningsuiting voelt hij zich ook meer solidair met de doden in Parijs dan met de doden in Beiroet.

Maar in Hongarije en Slowakije en naar te vrezen valt binnenkort ook in Polen, is van democratie en vrijheid van meningsuiting weinig meer over. Het recht op privacy wordt in zo'n beetje alle landen geschonden. LGTB-rechten dan maar? Daar moeten ze in Italië en de lidstaten van het voormalige Oostblok maar weinig van hebben en in Frankrijk protesteerden honderdduizenden tegen het homohuwelijk. Maar ook hier worden zij pas zo kort omarmd dat van ingezonken normen en waarden nauwelijks kan worden gesproken. Bovendien worden zij zo hartstochtelijk en alom onderschreven dat het ongehoofwaardig wordt. Voor velen lijken zij eerder een instrument dat aangegrepen kan worden om een feestje te bouwen én om te laten zien hoe goed zij zijn en dus hoe slecht degenen die deze rechten (nog) niet omarmen. Het is dan ook minder opmerkelijk dan het lijkt dat juist een transgender als Maxim Februari bijna wanhopig concludeert dat niet democratie en vrijheid van meningsuiting, maar hypocrisie en etnocentrisme de gedeelde normen en waarden zijn. Dit lijkt helaas ook op de militaire samenwerking van toepassing. Met de levensaad wordt de militaire samenwerking weliswaar verdedigd, maar zij is toch echt het gevolg van financieel-economische motieven. Afzonderlijk hebben de lidstaten minder geld te besteden aan defensie en van samenwerking kan een impuls uitgaan voor hun wapenindustrieën. De hoogdravende morele verontwaardiging bij schendingen van 'onze normen en waarden' elders contrasteert daardoor behoorlijk met de koopmansgeest die de beurs moet vullen. Dit leidt er bijvoorbeeld toe – en leidt er al decennia, zo niet eeuwen toe – dat de al dan niet samenwerkende militairen van de landen van de EU vechten tegen strijders die, evenals zij, gebruikmaken van Nederlandse, Europese, Westerse wapens, met alle weinig plezierige gevolgen van dien. ●